

Türk annelerde doğum sonrası bağlanma ölçeklerinin güvenilirliği

S. Songül Yalçın^{1,*}, Emel Örün², Pınar Özdemir³, Banu Mutlu⁴, Arzu Dursun⁵

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ¹Pediyatri Profesörü, ³Biyoistatistik Doçenti, Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi ²Pediyatri Doçenti, Mersin Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi ⁴Neonatoloji Uzmanı, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ⁵Neonatoloji Uzmanı

*İletişim: siyalcin@hacettepe.edu.tr, ssiyalcin@gmail.com

SUMMARY: Yalçın SS, Örün E, Özdemir P, Mutlu B, Dursun A. (Department of Pediatrics, Hacettepe University Faculty of Medicine, Ankara, Turkey). Reliability of the postpartum bonding scales in Turkish mothers. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2014; 57: 246-251.

The establishment of postnatal mother-infant bonding is important for a healthy mother-infant relationship. Our research was designed to detect the reliability of the Turkish-language versions of the Brockington Postpartum Bonding Questionnaire (PPBQ) and the Taylor Mother-to-Infant Bonding Scale (MIBS) in mothers at the second month postpartum. 189 mothers were enrolled in the study. Following adaptation of the scales to create Turkish versions, their reliability and validity were analyzed. The Edinburgh Postnatal Depression scale (EPDS) was used for comparison. There was a positive correlation between the EPDS and the PPBQ, and between the EPDS and the MIBS. Cronbach's alpha for the EPDS was 0.78, for the PPBQ 0.75, and for the MIBS 0.61. These findings suggest that the Turkish versions of both scales are reliable in mothers at the second month postpartum.

Key words: attachment, maternal attachment, reliability.

ÖZET: Sağlıklı anne bebek ilişkisinde doğumdan sonra anne bebek bağlanmasının gerçekleşmesi önemlidir. Çalışmada doğum sonrası bağlanma ölçeklerinin Türk toplumuna uyarlanarak iki aylık bebeği olan anneler üzerinde güvenilirliğinin test edilmesi amaçlandı. Çalışmaya 189 anne alındı. Hem Brockington Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (DSBÖ) hem de Taylor Anne-Bebek Bağlanması ölçeği (ABBÖ) için geliştirilen Türkçe formların adaptasyonları yapıldıktan sonra tutarlılık ve geçerlilik analizleri yapıldı. Ölçüt bağıntılı geçerlilik için Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EPDÖ) kullanıldı. EPDÖ ile DSBÖ ve EPDÖ ile ABBÖ toplam skorları arasında orta düzeyde bir korelasyon görüldü. ABBÖ için Cronbach alfa 0.61, DSBÖ toplam skoru için 0.75 olarak saptandı. Sonuç olarak, her iki ölçeğin de Türkçe çevirisinin doğum sonrası ikinci ayda güvenilir olduğu gösterildi.

Anahtar kelimeler: bağlanma, anneye bağlanma, güvenilirlik.

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan diğer kişilerle güçlü duygusal bağlar kurma durumudur. Bağlanma iki taraflı bir ilişkidir ve her iki tarafın da birbirinin ihtiyaçlarını karşılmasıyla zamanla gelişir. Bebeğin ihtiyaçları için sinyal göndermesi ile bakım veren erişkinin buna uygun cevabı sonucu güvenli bebek-anne-baba bağlanması oluşur. Duygusal bağ kurma bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmesi ve gelişebilmesi için gereklidir.¹⁻⁴ Doğumla birlikte anne

bebek arasında gelişen bağlanma bebeğin gelişimi, diğer insanlarla ilişkileri ve psikolojik uyumunu etkileyerek, tüm yaşamı boyunca etkinliğini sürdürür. Bu güvenli bağ kişinin özgüvenine, arkadaş ilişkilerine, problem çözme yeteneğine ve benlik kontrolüne önemli katkı sağlar.^{3,4} Bu nedenle, anne ile bebek arasında bağlanma sorunlarının erken tespiti bebekte psikopatolojiler gelişmeden çözümlenmesini sağlar. Anne bağlanmasını değerlendiren farklı ölçekler geliştirilmiştir.⁴⁻⁹ Brockington ve

arkadaşları⁴ tarafından geliştirilen “Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği” (DSBÖ) ve Taylor ve arkadaşları⁷ tarafından geliştirilen “Anne-Bebek Bağlanması Ölçeği” (ABBÖ) bu amaçlarla hazırlanmış skalalardır. Bağlanma anketlerinin değişik toplumlarda uygulanarak geçerlilik çalışmaları yapılmış ve anne-bebek ilişkisini kısa sürede değerlendirmede kullanışlı oldukları belirtilmiştir.¹⁰⁻¹⁵ Bu çalışmanın amacı, Türk toplumunda anneler ile bebekleri arasında bağlanma ölçeklerinin güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır.

Materyal ve Metot

Çalışmada “Anne ve Bebek Sağlığı İzlemi” isimli kohort araştırmasına katılan anne-bebek çifti verileri kullanıldı.¹⁶ Bu vakalardan doğum sonrası iki aylıkken Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi Sosyal Pediatri Ünitesi’ne başvuran ve bağlanma anketlerini tam olarak dolduran 189 anne ve bebek çifti değerlendirilmeye alındı. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan annelerin sosyodemografik özellikleri ile bebeklerin doğum öncesi yenidoğan ve bebeklik özellikleri “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile toplandı. Ölçüt bağıntılı geçerlilik için “Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği” (EPDÖ) kullanıldı.¹⁷ Anne-bebek bağlanması DSBÖ ve ABBÖ ile değerlendirildi.^{7,18} Çalışma Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylandı ve uygulama öncesi annelerden yazılı izin alındı.

Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EPDÖ): doğum sonrası dönemdeki kadınlarda depresyon riskini belirlemeye yönelik, tarama amaçlı geliştirilmiştir. Bireyin son yedi gün içindeki psikolojik durumunu içeren 10 maddeden oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir.¹⁷ Her madde 0-3 olarak derecelendirilmiş (“Evet, her zaman”, “Evet, çoğu zaman”, “Hayır, çok sık değil”, “Hayır, hiçbir zaman”) dördümlü Likert skalasına sahiptir. Toplam puan 0-30 arasında olabilmektedir. Toplam puanın yüksekliği depresyonun şiddetini gösterir. Çalışmada EPDÖ’nin Türkçe uyarlaması kullanılmıştır.¹⁹ EPDÖ’nin kesim noktası 13 olarak kabul edilmiştir.

Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (DSBÖ): Anne bebek ilişkisindeki sorunların erken tanısını sağlamak için geliştirilmiştir ve anne tarafından doldurulmaktadır⁴. Ölçek altı basamaklı bir Likert skalasına sahiptir. Skala “her zaman”,

“çok sık”, “sık”, “bazen”, “nadiren”, “hiçbir zaman” olarak tanımlanmıştır. Maddeler 0-5 olarak derecelendirilmiştir. Ölçek 17’si ters derecelendirilmiş 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçek “bağlanma bozukluğu” (12 madde), “reddetme ve sinirlilik” (yedi madde), “bakım konusunda gerginlik” (dört madde), istismar riski (iki madde) olmak üzere dört alt birimden oluşmaktadır. Sınır değerler Faktör I’de 12, Faktör II’de 17, Faktör III’de 10, Faktör IV’de üç ve ölçek genelinde 26 olarak tanımlanmıştır. Faktör 1 bağlanma bozukluğunu 0.93 duyarlılıkla saptarken, Faktör II reddetme ve sinirlilik vakalarını 0.89, Faktör III bakım konusunda gerginlik vakalarını 0.56, Faktör IV istismar başlangıcını 0.28 duyarlılıkla belirlediği bildirilmiştir. Anne bebek ilişkisindeki patoloji dört alt ölçek için belirlenmiş kesim noktasına göre tanı alır.^{4,18} Dört alt ölçeğin kesim noktası sırasıyla bağlanmada bozukluk (alt ölçek 1) ≥ 12 , reddetme ve sinirlilik (alt ölçek 2) ≥ 17 , bebek bakımında anksiyete (alt ölçek 3) ≥ 10 , istismar riski (alt ölçek 4) ≥ 3 ’dür.

Anne-Bebek Bağlanması Ölçeği (ABBÖ): Ölçek doğum sonrası annenin bebeğe hissettiği duygusal durumları içeren sekiz maddeden oluşmuştur.⁷ Anne tarafından doldurulmaktadır. Her madde, “(0) Çok fazla” ile “(3) Hiçbir zaman” uçlarına sahip, dört birimli Likert tipi derecelendirme skalası üzerinden yanıtlanır. Maddelerin beşi negatif duyguyu gösterir ve ters (3-0) derecelendirilir. Yüksek puan anne bebek bağlanmasında sorunu gösterir. Tamamlanması birkaç dakika sürer. İç güvenilirliğin iyi (Cronbach alfa 0.71) olduğu ve EPDÖ ile pozitif korelasyon ($r=0.31$, $P<0.01$) bildirmiştir.

Dil geçerliliği çalışmaları: Ölçeklerin Türkçeye çevrilme süreci belli aşamalardan oluşmaktadır. Ölçekler, İngilizce eğitim görmüş iki pediatrist tarafından ayrı ayrı İngilizce’den Türkçe’ye çevrildi ve daha sonra bu Türkçe formlar tekrar İngilizce’ye çevrilerek iki form arasındaki tutarlılık incelendi. Çeviriler karşılaştırılıp tartışılarak her maddeyi en iyi temsil eden karşılıkları ile Türkçe metin elde edildi. Ölçeğin Türkçe formu ile orijinal form arasındaki tutarlılığı belirlemek için dilsel eşdeğerlik çalışması yapıldı. Bu çalışmada her iki form iyi düzeyde İngilizce bilen 20 tıp fakültesi öğrencisine “cross-over” protokolu ile uygulandı. 10 öğrenciye önce İngilizce form, daha sonra Türkçe form verildi ve diğer 10 öğrenciye

de önce Türkçe sonra İngilizce form verildi. Türkçe ve İngilizce formların eşdeğer olduğu görüldü. Daha sonra, Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi Sosyal Pediatri Ünitesine çocuk sağlığı izlemi için başvuran 20 anneye uygulandı ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istendi. Ölçeğin anneler tarafından anlaşılma ve doldurulabilme durumu belirlendi ve pilot çalışmadan elde edilen bilgiler başta çeviriyi yapan kişiler tarafından değerlendirildi. Annelerin anlaşılır olmadığını düşündüğü maddeler yeniden düzenlendi ve ölçeğin uygulama öncesi son hali oluşturuldu (Tablo I ve II).

Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde SPSS programları ile spearman korelasyon analizi, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı kullanıldı.

Bulgular

Çalışmaya 189 sağlıklı bebek ve annesi alındı. Bebeklerin % 51.3'ü erkekti. Anne yaş ortalaması (\pm SD) 25.1 (\pm 5.2) (16-41) yılı.

Annelerin gebelik sayısı 1.9 (\pm 1.2), parite sayısı 1.7 (\pm 1.0) idi. 136'sında (%72) gebelik planlıydı. Bebeklerin 20'si (%10.7) prematür ve 13'ünün (%6.9) doğum ağırlığı 2500 gr'dan azdı. Postpartum ikinci ayda bebeklerin 153'ü (%81) sadece anne sütü, 33'ü (%17.5) anne sütü ve mama, üçü (%1.6) sadece mama almaktaydı. Annelerin 32'sinde (%16.9) EPDÖ skoru 12'nin üzerinde saptandı.

DSBÖ alt ölçeklerine göre annelerin 24'ünde (%12.7) bağlanma bozukluğu, birinde (% 0.5) reddetme ve sinirlilik, altısında (%3.2) bebek bakımında gerginlik, dördünde (%2.1) istismar riski vardı.

EPDÖ ile DSBÖ toplam skorları ve DSBÖ ile ABBÖ toplam skorları arasında orta düzeyde bir korelasyon ($r=0.45$, $p<0.01$; $r=0.44$ $p<0.01$) vardı. Bununla birlikte EPDÖ ile ABBÖ skorları arasında korelasyon katsayısı 0.38'di.

EPDÖ tutarlılığı Cronbach alfa ile test edildi ve katsayı 0.78 olarak saptandı. ABBÖ için

Tablo I. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (Brockington ve arkadaşlarının geliştirdiği ölçekten düzenlenmiştir).^{4,18}

Sıra	Faktör	Madde	Madde yönü
1	1	Kendimi bebeğime yakın hissediyorum.	0→5
2	1	Bebeğimin olmadığı eski günlere dönmeyi isterim.	5→0
6	1	Bebek benim değilmiş gibi hissediyorum.	5→0
7	1	Bebeğim beni bitirdi.	5→0
8	1	Bebeğimin her parçasını seviyorum.	0→5
9	1	Bebeğim gülümsediği ya da güldüğü zaman kendimi mutlu hissediyorum	0→5
10	1	Bebeğim beni sinirlendiriyor.	5→0
12	1	Bebeğim çok ağlıyor.	5→0
13	1	Anne olarak kendimi çok engellenmiş hissediyorum.	5→0
15	1	Bebeğime içerliyorum.	5→0
16	1	Benim bebeğim dünyadaki en güzel bebektir.	0→5
17	1	Bebeğimin bir şekilde gitmesini diliyorum.	5→0
3	2	Kendimi bebeğimden uzak hissediyorum.	5→0
4	2	Bebeğimi kucaklamayı seviyorum.	0→5
5	2	Bebeğim olduğuna üzülüyorum.	5→0
11	2	Bebeğimle oynamaktan hoşlanıyorum.	0→5
14	2	Bebeğime karşı kendimi kızgın hissediyorum.	5→0
21	2	Bebeğim bana sıkıntı veriyor.	5→0
23	2	Başka birinin bebeğime bakmasının tek çözüm olduğunu hissediyorum.	5→0
19	3	Bebeğim bende gerginlik yaratıyor.	5→0
20	3	Bebeğimden korkuyorum.	5→0
22	3	Bebeğime bakarken güvenli hissediyorum.	0→5
25	3	Bebeğim kolay rahatlatılır.	0→5
18	4	Bebeğime zararlı şeyler yaptım.	5→0
24	4	Bebeğime zarar verdiğimi hissediyorum.	5→0

Tablo II. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (Taylor ve ark. geliştirdiği ölçekten düzenlenmiştir).⁷

Son iki hafta içinde bebeğinize aşağıdaki duygu-durumları hangi ölçülerde hissettiniz?				
	Çok fazla	Fazla	Biraz	Hiç
Sevecen	0	1	2	3
Kızgınlık-öfkeli	3	2	1	0
Nötr ya da hiçbirşey hissetmiyorum	3	2	1	0
Sevinçli, neşeli	0	1	2	3
Hoşlanmama	3	2	1	0
Koruyucu	0	1	2	3
Hayal kırıklığına uğramış	3	2	1	0
Sinirli, saldırgan	3	2	1	0

Tablo III. Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EPDÖ), Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (DSBÖ) ve Anne-Bebek Bağlanması Ölçeği (ABBÖ) arasındaki korelasyon katsayıları.

	DSBÖ			İstismar riski	DSBÖ	ABBÖ
	Bağlanma bozukluğu	Reddetme ve sinirlilik	Bebek bakımında gerginlik		Toplam	Toplam
EPDÖ	0.35**	0.38**	0.33**	0.18*	0.45**	0.38**
DSBÖ						
Bağlanma bozukluğu	1	0.48**	0.43**	0.15*	0.88**	0.36**
Reddetme ve sinirlilik		1	0.32**	0.06	0.68**	0.38**
Bebek bakımında gerginlik			1	0.13	0.67**	0.24**
İstismar riski				1	0.22**	0.13
DSBÖ, Toplam					1	0,44**
ABBÖ						1

*p<0.05, **p<0.01

Cronbach alpha 0.61 olarak bulundu. Cronbach alfa DSBÖ toplam skoru için 0.75 iken, bağlanmada bozukluk (alt ölçek 1) 0.62, reddetme ve sinirlilik (alt ölçek 2) 0.53, bebek bakımında gerginlik (alt ölçek 3) 0.40, istismar riski (alt ölçek 4) 0.11 olarak hesaplandı. Alt ölçek 4'ün tutarlılık katsayısının düşük olması nedeni ile tek faktör olarak incelenmesi ve toplam skor üzerinden değerlendirilme yapılmasına karar verildi.

Tartışma

Çalışmamızda DSBÖ'nin iç tutarlılığının 0.75 olduğunu, dört alt grup yapısının değerlendirmede uygun olmadığını gördük. Benzer şekilde, Reck ve arkadaşları¹⁵ DSBÖ'nin 862 annede Almanca formunun geliştirilmesi çalışmasında dört alt gruplu yapısının uygun olmadığını saptamıştır. Dokuz madde (5, 6, 12,

17, 18, 20, 22, 23, 24) tek faktörlü yapı içinde uyumlu olmadığı için çıkarılmış ve 16 madde ile form düzenlenmiştir. Ek olarak, Wittkowski ve arkadaşları¹⁰ doğum sonrası 2-4. günlerde 96 annede ABBÖ, DSBÖ ve Kennerly Blues Ölçeği uygulamıştır. İstismar riski alt faktörü dışında her iki ölçeğinde kabul edilebilir güvenilirliği ve mantıksal geçerliliği olduğu bildirilmiştir. Wittkowski ve arkadaşları²⁰ başka bir çalışmada 132 annede DSBÖ faktör yapısını tekrar incelemişlerdir. İlk üç alt ölçekte iç tutarlılığın yeterliği olduğunu bildirmişlerdir. Bununla birlikte dört alt gruplu yapının faktör analizi ile uyumlu olmadığını saptamışlardır. Bu nedenle, dört alt gruplu yapının dikkatli kullanılmasını önermişlerdir. Bu çalışmalar da göz önüne alınarak DSBÖ'nin tek faktör olarak incelenmesi uygundur.

van Bussel ve arkadaşları¹³ DSBÖ, ABBÖ ve anne doğum sonrası bağlanma ölçeklerinin Almanca formlarını geliştirmiş ve 8-12 ile 20-25. haftalık bebeklerde tutarlı ve güvenilir olduğunu saptamıştır. Siu ve arkadaşları¹¹ DSBÖ Çince formlarını geliştirmiş ve 62 postnatal depresyonu olan annede bağlanma sorununu saptamada %84, reddetme ve sinirlilik sorunu saptamada %89, bakım konusunda gerginlik durumunu saptamada %77 duyarlı olduğunu saptamıştır.

Çalışmamızda DSBÖ ile EPBÖ arasında orta korelasyon ($r=0.45$), ABBÖ ile EPBÖ arasında zayıf korelasyon (0.38) olduğunu saptadık. Wittkowski ve arkadaşları²⁰ DSBÖ derecesinin Beck Depresyon ölçeği ile ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Høivik ve arkadaşları⁸ 76 İsveçli annede 10 maddelik "Anne Bebek İlişkisi Ölçeği" ile DSBÖ'nin korelasyon katsayısının 0.72 olduğunu ve EPBÖ ile orta derecede (0.49) korelasyon gösterdiğini bildirmiştir. Yoshida ve arkadaşları¹⁴ "Kumar Anne Bebek Bağlanma Anketi"ni kullanarak ABBÖ'nin Japan (ABBÖ-J) formunu hazırlamışlardır. Ölçek doğum sonrası beşinci günde ve 1-4. aylarda doldurulmuştur. Her üç dönemde de ABBÖ-J ile EPDÖ puanlarının uyumlu olduğu saptanmıştır. Bienfait ve arkadaşları⁹ anne bebek bağlanma ölçeği ile EPDÖ arasında korelasyon saptamamıştır.

Çalışmamızda güvenilirlik değerlendirilmesinde iç tutarlılık incelenmiştir. Örneklemenin çevresel faktörlerini sabit tutamayacağımız için testlerin güvenilirliğini belirlemeye yönelik test-tekrar güvenilirlik yöntemi kullanılmamıştır.

Sonuç olarak, DSBÖ ve ABBÖ Türkçe formlarının sağlıklı anne-bebek üzerinde yapılan uyarılma, güvenilirlik çalışması ölçeğin yeterli düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir. Bu ölçeğin ileriye yönelik olarak patolojik olgularda rolüne ilişkin ülkemizde yapılacak çalışmaların önünü açacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Muzik M, Bocknek EL, Broderick A, et al. Mother-infant bonding impairment across the first 6 months postpartum: the primacy of psychopathology in women with childhood abuse and neglect histories. Arch Womens Ment Health 2013; 16: 29-38.
- Kokubu M, Okano T, Sugiyama T. Postnatal depression, maternal bonding failure, and negative attitudes towards pregnancy: a longitudinal study of pregnant women in Japan. Arch Womens Ment Health 2012; 15: 211-216.
- Ainsworth MDS, Bell SM. Mother-infant interaction and the development of competence. In: Connolly KJ, Bruner J (eds). The Growth of Competence. New York: Academic Press; 1974: 97-118.
- Brockington IF, Oates J, George S, et al. A screening questionnaire for mother-infant bonding disorders. Arch Womens Ment Health 2001; 3: 133-140.
- Kavlak O, Şirin A. Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6: 188-202.
- Müller ME. A questionnaire to measure mother-to-infant attachment. J Nurs Meas 1994; 2: 129-141.
- Taylor A, Atkins R, Kumar R, Adams D, Glover V. A new Mother-to-Infant Bonding Scale: links with early maternal mood. Arch Womens Ment Health 2005; 8: 45-51.
- Høivik MS, Burkeland NA, Linaker OM, Berg-Nielsen TS. The Mother and Baby Interaction Scale: a valid broadband instrument for efficient screening of postpartum interaction? A preliminary validation in a Norwegian community sample. Scand J Caring Sci 2013; 27: 733-739.
- Bienfait M, Maury M, Haquet A, et al. Pertinence of the self-report mother-to-infant bonding scale in the neonatal unit of a maternity ward. Early Hum Dev 2011; 87: 281-287.
- Wittkowski A, Wieck A, Mann S. An evaluation of two bonding questionnaires: a comparison of the Mother-to-Infant Bonding Scale with the Postpartum Bonding Questionnaire in a sample of primiparous mothers. Arch Womens Ment Health 2007; 10: 171-175.
- Siu BW, Ip P, Chow HM, et al. Impairment of mother-infant relationship: validation of the Chinese version of Postpartum Bonding Questionnaire. J Nerv Ment Dis 2010; 198: 174-179.
- Edhborg M, Matthiesen AS, Lundh W, Widström AM. Some early indicators for depressive symptoms and bonding 2 months postpartum: a study of new mothers and fathers. Arch Womens Ment Health 2005; 8: 221-231.
- Van Bussel JC, Spitz B, Demyttenaere K. Three self-report questionnaires of the early mother-to-infant bond: reliability and validity of the Dutch version of the MPAS, PBQ and MIBS. Arch Womens Ment Health 2010; 13: 373-384.
- Yoshida K, Yamashita H, Conroy S, Marks M, Kumar C. A Japanese version of Mother-to-Infant Bonding Scale: factor structure, longitudinal changes and links with maternal mood during the early postnatal period in Japanese mothers. Arch Womens Ment Health 2012; 15: 343-352.
- Reck C, Klier CM, Pabst K, et al. The German version of the Postpartum Bonding Instrument: psychometric properties and association with postpartum depression. Arch Womens Ment Health 2006; 9: 265-271.

16. Yalçın SS, Orün E. Breastfeeding status and maternal psychopathologies: in a longitudinal study. *Arch Dis Child*. 2011; 96: 900.
17. Cox JL, Holden JM, Sagovsky R. Detection of postnatal depression: development of the 10-item Edinburgh Postnatal Depression Scale. *Br J Psychiatry* 1987; 150: 782-786.
18. Brockington IF, Fraser C, Wilson D. The Postpartum Bonding Questionnaire: a validation. *Arch Womens Ment Health* 2006; 9: 233-242.
19. Engindeniz N. Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği'nin Türkçe Formu için Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1996.
20. Wittkowski A, Williams J, Wieck A. An examination of the psychometric properties and factor structure of the Post-partum Bonding Questionnaire in a clinical inpatient sample. *Br J Clin Psychol* 2010; 49: 163-172.